

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

22. september 2016*

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 2000/13/EÜ — Toidu märgistamine ja esitlemine — Artikli 1 lõike 3 punkt b — Mõiste „müügipakendis toit“ — Artikkel 2 — Tarbijate teavitamine ja kaitse — Artikli 3 lõike 1 punkt 8 — Toidu päritolu- või lähteriik — Artikli 13 lõige 1 — Müügipakendis toidu märgistamine — Artikli 13 lõige 4 — Pakendid või mahutid suurima pindalaga alla 10 cm² — Direktiiv 2001/110/EÜ — Artikli 2 punkt 4 — Mee päritoluriigi või -riikide märkimine — Toitlustusettevõtetele hulgpakendisse pakituna tarnitavad mee üksikportsjonid — Üksikportsjonid, mida müüakse eraldi või pakutakse lõpptarbijale kindlaksmääratud hinnaga valmiseine koosseisus — Andmed mee päritoluriigi või -riikide kohta

Kohtuasjas C-113/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bayerischer Verwaltungsgerichtshof'i (Baieri liidumaa kõrgeim halduskohus, Saksamaa) 11. veebruari 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. märtsil 2015, menetluses

Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG,

versus

Landeshauptstadt München,

menetluses osalesid:

Landesanstaltschaft Bayern (Baieri liidumaa prokuratuur),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan (ettekandja) ja M. Vilaras,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 28. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Kraus,

— Landeshauptstadt München, esindajad: S. Groth ja K. Eichhorn,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

— Landesanstalt für Verbraucherschutz Bayern, esindaja: *Oberlandesanwalt* R. Käß,
— Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid, K. Herbout-Borczak ja K. Skelly,
olles 5. aprilli 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiivi 2000/13/EÜ toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 2000, L 109, lk 29; ELT eriväljaanne 15/05, lk 75) artikli 1 lõike 3 punkti b ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruse (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT 2011, L 304, lk 18), artikli 2 lõike 2 punkti e tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG ning Landeshauptstadt Müncheni (Müncheni linn, Saksamaa) vahelises kohtuvaidluses kohustuse üle märkida igale üksikule meeportsjonile, mis on pakitud toitlustusettevõttele tarnitud hulgipakendisse, selle mee päritoluriik, kui need üksikportsjonid müüakse eraldi või pakutakse lõpptarbijale kindlaks määratud hinnaga müüdava valmisseina osana.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2000/13

- 3 Direktiivi 2000/13 põhjendused 4–6, 8, 14 ja 15 olid sõnastatud järgmiselt:
„(4) Käesoleva direktiivi eesmärk on sätestada ühenduse üldist laadi eeskirjad, mida kohaldatakse horisontaalselt kogu turuleviidava toidu suhtes.
(5) Erieeskirjad, mida kohaldatakse vertikaalselt ainult teatava konkreetse toidu suhtes, tuleks ette näha kõnealuseid tooteid käsitlevates sätetes.
(6) Toidu märgistamise eeskirjade puhul tuleks esmajoonel silmas pidada tarbija teavitamise ja kaitsmise vajadust.
[...]
(8) Toote täpset olemust ning omadusi väljendav üksikasjalik märgistamine annab tarbijale võimaluse teha teabel põhinev valik ning on kõige asjakohasem, sest sisaldab kõige vähem vabakaubandust takistavaid asjaolusid.
[...]

- (14) Märgistamiseeskirjadega tuleks keelata ka sellise info kasutamine, mis võib ostjat eksitada või omistada toidule raviomadusi. Tõhususe huvides peaks selline keeld kehtima ka toidu esitlemise ja reklaamimise suhtes.
- (15) Liikmesriikidevahelise kaubavahetuse hõlbustamiseks võib sätestada, et enne müüki lõpptarbijale kantaks välispakendile ainult olulisi tunnuseid puudutav info ning pakendatud toidu teatavad kohustuslikud üksikasjalikud andmed oleksid märgitud ainult kõnealusele toidule osutavates äridokumentides.“

4 Sama direktiivi artiklis 1 oli sätestatud:

„1 Käesolevas direktiivis käsitletakse lõpptarbijale töötlemata kujul tarnitava toidu märgistamist ning nende esitlemise ja reklaamimise teatavaid külg.

2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse ka toidu suhtes, mis on mõeldud tarnimiseks restoranidele, haiglatele, sööklatele ja samalaadsetele toitlustusettevõtetele (edaspidi „toitlustusettevõtted“).

3. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *märgistus* – kõik selliste toodetega kaasnevad või kõnealustele toodetele viitavad sõnad, andmed, kaubamärgid, margitoodete nimed, kujunduselemendid või sümbolid pakendil, dokumentidel, sedelitel, etikettidel või kaelasiltidel.
- b) *müügipakendis toit* – iga lõpptarbijale või toitlustusettevõtjatele töötlemata kujul esitletav kaubaartikkel, mis koosneb toidust ning pakendist, millesse toit on pakitud enne müüki, olenemata sellest, kas pakend ümbritseb toitu täielikult või osaliselt, kuid igal juhul sellisel viisil, mis ei võimalda pakendit avamata või muutmata selle sisu muuta.“

5 Sama direktiivi artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i oli ette nähtud:

„Märgistus ja selle meetodid ei tohi:

- a) olla ostjat olulisel määral eksitavad, eelkõige:
 - i) seoses toidu selliste iseloomulike tunnustega nagu toidu olemus, määratletus, omadused, koostis, kogus, säilivus, päritolu- ja lähteriik, valmistus- või tootmismeetod“.

6 Sama direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis 8 oli ette nähtud:

„Toidu märgistamisel artiklite 4–17 kohaselt, kui nendes sisalduvate erandite alusel ei ole sätestatud teisiti, on kohustuslik esitada ainult järgmised üksikasjalikud andmed:

[...]

- 8) üksikasjalikud andmed toote päritolu- ja lähteriigi kohta, kui selliste andmete puudumine võib tarbijat toidu tegeliku päritolu- või lähteriigi määramisel oluliselt eksitada“.

7 Direktiivi 2000/13 artikli 4 lõige 2 oli sõnastatud järgmiselt:

„Ühenduse sätetes, mida kohaldatakse konkreetsete toitude, mitte toidu suhtes üldiselt, võib märgistamisel ette näha muude andmete esitamist lisaks artiklis 3 loetletud andmetele.

[...]“.

8 Selle direktiivi artikli 8 lõike 2 punktis c oli sätestatud:

„Kui müügapakendis kaubaartikkel koosneb kahest või enamast üksikus müügapakendis kaubaartiklist, mis sisaldavad sama toodet samas koguses, siis netokoguse märkimisel esitatakse iga üksikpakendi netokogus ning üksikpakendite üldarv. Nende andmete esitamine ei ole siiski kohustuslik, kui üksikpakendite üldarv on väljastpoolt selgelt nähtav ja kergesti loendatav ning kui vähemalt üks iga üksikpakendi netokogustest on väljastpoolt selgesti nähtav.“

9 Direktiivi artikli 13 lõigetes 1 ja 4 oli sätestatud:

1.

a) Müügapakendis toidu puhul kantakse artiklis 3 ja artikli 4 lõikes 2 ette nähtud andmed müügapakendile või sellele kinnitatud märgisele.

b) Hoolimata punktist a ning ilma et see piiraks nominaalkoguseid käsitlevate ühenduse sätete kohaldamist, kui müügapakendis toit on:

— mõeldud tarnimiseks lõpptarbijale, kuid turustatud enne lõpptarbijale müümist ning seda ei ole kõnealusel etapil müüdud toitlustusettevõttele,

— mõeldud tarnimiseks toitlustusettevõtetele valmistamiseks, töötlemiseks või tükeldamiseks,

siis võivad artiklis 3 ja artikli 4 lõikes 2 ette nähtud andmed olla ainult toidule viitavates äridokumentides, kui on võimalik tagada, et need dokumendid, mis sisaldavad kogu märgistamisel vajalikku infot, asuvad vastava toidu juures või toimetatakse kohale enne tarnimist või tarnimise ajal.

c) Punktis b nimetatud juhul kantakse artikli 3 lõike 1 punktides 1, 5 ja 7 ning vajaduse korral artiklis 10 nimetatud andmed ka välispakendile, milles toitu turustatakse.

[...]

4. Korduvkasutamiseks mõeldud, kustumatult märgistatud, etiketi või kaelasildita klaaspudelitele ning pakenditele või mahutitele suurima pindalaga alla 10 cm² on tarvis märkida ainult artikli 3 lõike 1 punktides 1, 4 ja 5 loetletud andmed.

[...]“.

10 Direktiivi artiklis 14 oli sätestatud:

„Kui toit müüakse lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele müügapakenditesse pakendamata kujul või kui toit pakitakse tarbija soovil müügikohas või kui see pakitakse müügapakendisse vahetult müügiks, siis võtavad liikmesriigid vastu üksikasjalikud eeskirjad artiklis 3 ja artikli 4 lõikes 2 ette nähtud andmete esitamise viisi kohta.

Liikmesriigid võivad otsustada loobuda nende andmete esitamisest kas osaliselt või tervikuna tingimusel, et ostja saab siiski piisavalt infot.“

11 Vastavalt määruse nr 1169/2011 artikli 53 lõikele 1 tunnistati direktiiv 2000/13 kehtetuks alates 13. detsembrist 2014.

Direktiiv 2001/110/EÜ

- 12 Nõukogu 20. detsembri 2001. aasta direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta (EÜT 2002, L 10, lk 47; ELT eriväljaanne 13/27, lk 179) põhjendus 5 on sõnastatud järgmiselt:

„[...] direktiivis [2000/13] sätestatud toiduainete märgistamise üldeeskirju tuleks kohaldada teatavatel tingimustel. Võttes arvesse mee kvaliteedi ja päritolu tihedat seost, peab kogu asjaomane teave olema kättesaadav selleks, et tarbijat ei viidaks toote kvaliteedi osas segadusse. Tarbija eriline huvi mee geograafilise päritolu ja selles küsimuses täieliku läbipaistvuse saavutamise vastu on tinginud selle, et etiketile tuleks märkida mee päritoluriik.“

- 13 Direktiivi 2001/110 artiklis 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse I lisa loetletud toodete suhtes. Need tooted peavad vastama II lisa sätestatud tingimustele.“

- 14 Sama direktiivi artikkel 2 sätestab:

„Direktiivi [2000/13] kohaldatakse I lisa määratletud toodete suhtes järgmistel tingimustel:

1. Nimetust „mesi“ kohaldatakse ainult I lisa punktis 1 määratletud toote suhtes ja seda kasutatakse kaubanduses selle toote tähistamiseks.

[...]

4. a) Etiketile märgitakse päritoluriik või -riigid, kus mesi on korjatud.

Kui mesi on pärit rohkem kui ühest liikmesriigist või kolmandast riigist, võib selle märke asendada ühega järgmistest märgetest:

— „Euroopa Ühendusest pärit mee segu“,

— „väljastpoolt Euroopa Ühendust pärit mee segu“,

— „Euroopa Ühendusest ja väljastpoolt Euroopa Ühendust pärit mee segu“.

- b) direktiivi [2000/13], eelkõige selle artiklite 13, 14, 16 ja 17 kohaldamiseks käsitatakse vastavalt lõigule a märgitavaid üksikasju nimetatud direktiivi artikli 3 kohaste märgetena.“

- 15 Direktiivi 2001/110 I lisa pealkiri on „Nimetused, tootekirjeldused ja määratlused“.

Saksa õigus

Määrus mee kohta

- 16 16. jaanuari 2004. aasta Honigverordnung'i (määrus mee kohta) (*Bundesgesetzblatt*, edaspidi „*BGBL.*“, 2004 I, lk 92) põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal kehtinud redaktsiooni § 3 lõiked 4 ja 5 näevad ette:

„(4) Peale [15. detsembri 1999. aasta Lebensmittel-Kennzeichnungsverordnung'is (edaspidi „määrus toiduainete märgistamise kohta“) (*BGBL.* 1999 I, lk 2464) ette nähtud andmete peab lisas 1 loetletud toodete märgistus sisaldama järgmisi andmeid, mis tuleb esitada vastavalt lõikele 5:

1. Päritoluriik või -riigid, kus mesi on korjatud; kui mesi on pärit rohkem kui ühest riigist, võib selle märke asendada ühega järgmistest märgetest:
 - a) „Euroopa Ühendusest pärit mee segu“,
 - b) „väljastpoolt Euroopa Ühendust pärit mee segu“,
 - c) „Euroopa Ühendusest ja väljastpoolt Euroopa Ühendust pärit mee segu“,

[...]

(5) [...] Muus osas kohaldatakse lõikes 4 ette nähtud märgistusviisile analoogia alusel määruse toiduainete märgistamise kohta § 3 lõike 3 esimest ja teist lauset ning kolmanda lause esimest poolt ja lõiget 4.“

- 17 Määruse mee kohta § 4 lõige 3 keelab kõigi selliste toodete turuleviimise, millel ei ole sama määruse § 3 lõikes 4 ette nähtud märget.

Määrus toiduainete märgistamise kohta

- 18 Määruse toiduainete märgistamise kohta § 1 lõige 1 sätestab:

„Käesolev määrus käsitleb kinnispakkides toidu märgistamist [25. juuli 2013. aasta Gesetz über das Inverkehrbringen und die Bereitstellung von Messgeräten auf dem Markt, ihre Verwendung und Eichung sowie über Fertigpackungen'i (mõõteriistade ringlusesse toomist ja paigaldamist, samuti nende kasutamist ja taatlemist ning kinnispakke käsitlev seadus) (*BGBL.* 2013 I, lk 2722)] § 42 lõike 1 tähenduses; need pakendid on mõeldud pakumiseks tarbijatele [Lebensmittel- und Futtermittelgesetzbuch'i (toiduainete, ja loomasööda seadustik) § 3 lõike 4 tähenduses]. Tarbijatega peetakse samaväärseks restorane, toitlustusettevõtjaid ja ettevõtjaid, kui nad hangivad asjaomast toitu oma ettevõttes tarbimiseks.“

- 19 Selle määruse § 3 lõiked 3 ja 4 sätestavad:

„(3) Kinnispakil või sellele kinnitatud märgisel esitatud lõikes 1 ette nähtud andmed peavad olema saksa keeles, kergesti mõistetavad ning märgitud tähelepanu äratavasse kohta selgesti loetavalt ja kustutatamatult. Lõikes 1 ette nähtud andmed võivad olla esitatud ka muus tarbijatele kergesti arusaadavas keeles, kui see ei piira tarbijatele esitatavat teavet. Andmed ei või olla varjatud või eraldatud muude andmete või graafiliste elementidega; lõike 1 punktides 1, 4 ja 5 ette nähtud andmed ja mõõteriistade ringlusesse toomist ja paigaldamist, samuti nende kasutamist ja taatlemist ning kinnispakke käsitleva seaduse § 43 lõikes 1 ette nähtud andmed koguse kohta esitatakse samal märgistuse osal.

(4) Erandina lõikest 3:

1. lõikes 1 ette nähtud andmed järgmise kohta:

- a) üksikud valmistoidud, mida tarnitakse tootlustusettevõttes kohapeal tarbimiseks,
- b) kinnispakid, mis on ette nähtud turustamiseks Euroopa Liidu liikmesriigis või mõnes muus Euroopa Majandusühenduse lepingule alla kirjutanud riigis asuva müüja nime või ärinime all, neile tarnimisel,
- c) kinnispakkides toit, mis on ette nähtud tarnimiseks tarbijatele § 1 lõike 1 teise lause tähenduses, töötlemise, osadeks jaotamise või tükeldamise otstarbel,

[...]

võivad olla esitatud selle toiduga seotud kaubadokumentides, kui on tagatud, et kõiki märgistuse andmeid sisaldavad dokumendid liiguvad koos selle toiduga või saadetakse enne tarnimist või tarne ajal. Punkti 1 alapunktides b ja c ette nähtud juhtudel kantakse lõike 1 punktides 1, 2 ja 4 loetletud andmed ka toidu välispakendile. Lõike 2 punktis 3 ette nähtud juhtudel ei pea lõike 1 punktides 1 ja 4 ette nähtud andmed olema esitatud samal märgistuse osal.“

Mõõteriistade ringlusesse toomist ja paigaldamist, samuti nende kasutamist ja taatlemist ning kinnispakke käsitlev seadus

- 20 „Kinnispakk“ on määratletud mõõteriistade ringlusesse toomist ja paigaldamist, samuti nende kasutamist ja taatlemist ning kinnispakke käsitleva seaduse § 42 lõikes 1 kui mis tahes pakendatud toode, mille pakendaja on sulgenud pakendi ostja juuresolekuta viisil, mis ei võimalda pakendi täitekogust muuta pakendit avamata või rikkumata.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 21 Breitsamer und Ulrich, liidus tegutsev ettevõtja, kes toodab ja pakendab mett, turustab muu hulgas toiduainet nimetusega „Breitsamer Imkergold“ (edaspidi „vaidlusalune mesi“). Mesi on jagatud 120 portsjoni kaupa 20-grammisteks üksikportsjoniteks, mis on pakendatud hermeetilise alumiiniumkattega topsikestesse (edaspidi „vaidlusaluse mee üksikportsjonid“). Need 120 portsjonit pakendatakse omakorda ettevõtja poolt suletud papist hulgipakendisse ja müüakse sellisel kujul tootlustusettevõtetele.
- 22 Sellele hulgipakendile märgitakse direktiivis 2000/13 ja 2001/110 ette nähtud kohustuslikud andmed eelmainitud toiduaine kohta, eelkõige mee päritoluriik. Mee üksikportsjonid ei kannu sellist märget päritoluriigi kohta.
- 23 Müncheni linn esitas 30. oktoobril 2012 Breitsamer und Ulrichi tegevjuhile trahvinõude määramises mee kohta ette nähtud õiguslike märgistamiskohustuste rikkumise eest, põhjendusel et kaebaja turustas 2011. aasta esimesel poolel mett üksikportsjonitena, mille pakenditel puudus märged mee päritoluriigi kohta.
- 24 5. novembril 2012 esitas Breitsamer und Ulrich Verwaltungsgericht Münchenile (Müncheni halduskohus) tuvastamiskaebuse eesmärgiga tuvastada, et jättes igale vaidlusaluse mee üksikportsjonile päritoluriigi märkimata, ei rikkunud ta määrust mee kohta. Nimetatud kohus jättis 25. septembri 2013. aasta otsusega selle kaebuse rahuldamata.
- 25 Breitsamer und Ulrich esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Bayerischer Verwaltungsgerichtshofile (Baieri liidumaa kõrgeim halduskohus, Saksamaa) väites, et vaidlusaluse mee üksikportsjonid ei kujuta endast müügipakendis toitu määruse toiduainete märgistamise kohta

täheenduses põhikohtuasja asjaolude toimumisajal kehtinud redaktsioonis. Nimelt ei ole tegemist kaubaartiklitega, sest need portsjonid tarnitakse papist hulgapakendis toitlustusettevõtetele, kes ei müü neid üksikportsjoneid.

- 26 Breitsamer und Ulrich viitas samuti Euroopa Komisjoni tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi moodustatud liikmesriikide ekspertidest koosneva töögrupi 31. jaanuari 2013. aasta dokumendile „Küsimused ja vastused määruse (EL) nr 1169/2011 kohaldamise kohta, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele“ (edaspidi „ekspertgrupi dokument“). Komisjoni veebilehel avaldatud dokumendi punkti 2.1.3. järgi: „arvestades erinevaid toidu lõpptarbijani toimetamise viise toitlustusasutustes, tuleb märkida, et portsjonipakendeid (nt moosi, mee või sinepi puhul), mis antakse koos einega toitlustusettevõtete klientidele, ei tohiks käsitleda müügiühikutena. Sellisel juhul peab teave olema esitatud ainult rühmapakendil“.
- 27 Breitsamer und Ulrich rõhutab, et teiste ettevõtjate toodetud või muudest liikmesriikidest kui Saksamaa Liitvabariik saadud mee üksikportsjonite märgistus ei olnud vaidlustatud, kuigi need portsjonid ei kanna märget mee päritoluriigi kohta.
- 28 Põhikohtuasja pool Landesanstalt für Ernährung Bayern (Baieri liidumaa prokuratuur, Saksamaa) leiab, et liidu õiguse eesmärk on varustada tarbijat võimalikult täieliku teabega temale pakutava toidu kohta ja vaidlusaluse mee üksikportsjonid ei kaota oma pakendatud toidu omadusi seetõttu, et nad on pakitud papist hulgapakendisse, mis on suletud.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates kohaldub vaidlusalusele meele määruse mee koha I lisa, millega võeti saksa õigusesse üle direktiiv 2001/110.
- 30 Neil asjaoludel otsustas Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Baieri liidumaa kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas mesi, mis on portsjonitena pakendatud karpi, millel on esitatud kõik märgistuselemendid, muu hulgas ka märged päritoluriigi kohta, ja mida ei müüda üksikute portsjonite kaupa lõpptarbijale või toitlustusettevõtjatele, on „müügapakendis toit“ direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b ja määruse nr 1169/2011 artikli 2 lõike 2 punkti e tähenduses, mis tuleb vastavalt märgistada, või ei ole portsjonitena pakendatud mesi märgistada tulev müügapakendis toit, kuna tegemist ei ole eraldi kaubaartikliga?
2. Kas eeltoodud küsimusele tuleb anda teistsugune vastus, kui toitlustusettevõtte ei paku asjaomaseid portsjoneid mitte ainult sellise valmiseine koostises, mille eest makstakse tervikuna, vaid müüvad neid ka ühekaupa?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 31 Nende küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et mee iga üksikportsjon hermeetilises alumiiniumkattega topsikeses, mis on pakitud toitlustusettevõtetele tarnitavas papist hulgapakendisse, kujutab endast „müügapakendis toitu“, kui toitlustusettevõtte müüvad neid portsjoneid eraldi või pakuvad neid lõpptarbijatele kindlaks määratud hinnaga valmiseine osana.
- 32 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste kohaselt võib vaidlusaluse mee üksikportsjoneid müüa toitlustusettevõtetes lõpptarbijatele eraldi, millise asjaolu on Breitsamer und Ulrich vaidlustanud.

- 33 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis siseriiklik kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, asjakohased. Siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus jätta läbi vaatamata vaid siis, kui on ilmne, et liidu õigusnormi tõlgendamine, mida siseriiklik kohus palub, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (vt kohtuotsused, 5.12.2006, Cipolla jt, C-94/04 ja C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 25, ning 7.4.2016, KA Finanz, C-483/14, EU:C:2016:205, punkt 41).
- 34 Kõnealust asjakohasuse eeldust ei kummuta pelgalt see, et üks põhikohtuasja pooltest vaidlustab teatavad faktilised asjaolud, mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne ning millest sõltub põhikohtuasja vaidluse eseme määratlus (vt kohtuotsused, 5.12.2006, Cipolla jt, C-94/04 ja C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 26, ning 14.4.2016, Polkomtel, C-397/14, EU:C:2016:256, punkt 38).
- 35 Käesoleval juhul kuulub küsimus sellest, kas mee üksikportsjoneid saab müüa ka eraldi, põhikohtuasja faktiliste asjaolude hulka, mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne.
- 36 Selles olukorras tuleb Bayerischer Verwaltungsgerichtshofi (Baieri liidumaa kõrgeim halduskohus) küsimustele vastata. Mis puudutab määrust nr 1169/2011, siis Euroopa Kohtu käsutuses ei ole siiski vajalikke faktilisi ega õiguslikke asjaolusid selle määruse kohta esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks.
- 37 Direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b kohaselt tähendab „müügapakendis toit“ selle direktiivi tähenduses iga lõpptarbijale või tootlustusettevõtjatele töötlemata kujul esitletavat kaubaartiklit, mis koosneb toidust ning pakendist, millesse toit on pakitud enne müüki, olenemata sellest, kas pakend ümbritseb toitu täielikult või osaliselt, kuid igal juhul sellisel viisil, mis ei võimalda pakendit avamata või muutmata selle sisu muuta.
- 38 Sama direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti a kohaselt kantakse müügapakendis toidu puhul artiklis 3 ja artikli 4 lõikes 2 ette nähtud andmed müügapakendile või sellele kinnitatud märgisele.
- 39 Sellega seoses sätestab sama direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt 8, et nende andmete seas on kohustuslik esitada andmed päritolu- ja lähteriigi kohta, „kui selliste andmete puudumine võib tarbijat toidu tegeliku päritolu- või lähteriigi määramisel oluliselt eksitada“.
- 40 Direktiivi 2000/13 põhjenduste 4 ja 5 kohaselt on selle direktiivi eesmärk sätestada üldist laadi eeskirjad, mida kohaldatakse horisontaalselt kogu turuleviidava toidu suhtes, nagu ka erieeskirjad, mida kohaldatakse vertikaalselt ainult teatava konkreetse toidu suhtes ja mis tuleks ette näha kõnealuseid tooteid käsitlevates sätetes.
- 41 Tuleb tõdeda, et direktiiv 2001/110 kehtestas sellised erieeskirjad mee kohta. Vastavalt direktiivi artiklile 1 kohaldatakse seda direktiivi I lisas loetletud toodete suhtes. Käesoleval juhul on selge, et vaidlusalune mesi on selline toode.
- 42 Direktiivi 2001/110 artikli 2 esimene lause sätestab aga, et direktiivi 2000/13 kohaldatakse I lisas määratletud toodete suhtes teatavatel tingimustel. Direktiivi 2001/110 artikli 2 lõike 4 punkt a näeb sisuliselt ette, et direktiivi 2000/13 ja eelkõige selle artiklite 13 ja 14 kohaldamisel käsitatakse mee päritolu andmeid viimati nimetatud direktiivi artikli 3 kohase märkena.
- 43 Eeltoodud sätteid täpsustatakse direktiivi 2001/110 põhjenduses 5, milles on märgitud, et „[direktiivis 2000/13] sätestatud toiduainete märgistamise üldeskirju tuleks kohaldada teatavatel tingimustel. Võttes arvesse mee kvaliteedi ja päritolu tihedat seost, peab kogu asjaomane teave olema

kättesaadav selleks, et tarbijat ei viidaks toote kvaliteedi osas segadusse. Tarbija eriline huvi mee geograafilise päritolu ja selles küsimuses täieliku läbipaistvuse saavutamise vastu on tinginud selle, et etiketile tuleks märkida mee päritoluriik.“

- 44 Nende kahe direktiivi koostoimest nähtub seega, et kuna tegemist on direktiivi 2001/110 kohaldamisalasse jääva tootega, peab müügapakendile või sellele kinnitatud märgisele olema kantud mee päritoluriik, sest selliste andmete puudumine võib tarbijat vaidlusaluse mee tegeliku päritolu- või lähteriigi määramisel igal juhul oluliselt eksitada direktiivi 2000/13 artikli 3 lõike 1 punkti 8 tähenduses.
- 45 Selle direktiivi artikli 1 lõige 2 täpsustab lisaks, et seda kohaldatakse ka restoranidele, haiglatele, sööklatele ja samalaadsetele toitlustusettevõtete (edaspidi „toitlustusettevõtted“) tarnimiseks mõeldud toidu suhtes. Käesoleval juhul, nagu nähtub ka eelotsusetaotlusest, on vaidlusaluse mee üksikportsjonid pakitud papist hulgipakendisse ja tarnitud selliselt toitlustusettevõtetele.
- 46 Siiski tuleb teha kindlaks, kas direktiivi 2000/13 artikli 13 lõike 1 punktis b ja artiklis 14 ette nähtud erandid on kohaldatavad põhikohtuasjas käsitletava juhtumi korral.
- 47 Esiteks, mis puutub selle direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b esimesse ja teise taandesse, siis näeb see direktiiv esiteks ette, et kui müügapakendis toiduained on mõeldud tarnimiseks lõpptarbijale, kuid turustatud enne lõpptarbijale müümist ning seda ei ole kõnealusel etapil müüdud toitlustusettevõttele, ja teiseks on need mõeldud tarnimiseks toitlustusettevõtetele valmistamiseks, töötlemiseks või tükeldamiseks, siis võivad direktiivi artiklis 3 ja artikli 4 lõikes 2 ette nähtud andmed olla ainult toidule viitavates äridokumentides, kui on võimalik tagada, et need dokumendid, mis sisaldavad kogu märgistamisel vajalikku infot, asuvad vastava toidu juures või toimetatakse kohale enne tarnimist või tarnimise ajal.
- 48 Peab siiski nentima, et need sätted ei ole siiski kohaldatavad sellises olukorras nagu seda on põhikohtuasjas käsitletav olukord. Nagu nähtub ka eelotsusetaotlusest, esinevad vaidlusaluse mee üksikportsjonid Breitsamer und Ulrich poolt hermeetiliselt suletud alumiiniumkattega topsikeste vormis ja toitlustusettevõtte, millele need on tarnitud, pakub neid sellisena lõpptarbijatele.
- 49 Seega, kui esiteks need lõpptarbijale mõeldud üksikportsjonid on turustatud enne lõpptarbijale müümist, siis on need portsjonid müüdud toitlustusettevõtetele vastupidi direktiivi 2000/13 artikli 13 lõike 1 punkti b esimeses taandes ette nähtud hüpoteesile. Teiseks ei ole need toitlustusettevõtted vaidlusalust mett valmistanud, töödeldud ega tükeldanud sama direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b teise taande tähenduses.
- 50 Mis puutub teiseks direktiivi 2000/13 artiklisse 14, siis sätestab see, et kui toit müüakse lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele müügapakenditesse pakendamata kujul või kui toit pakitakse tarbija soovil müügikohas või kui see pakitakse müügapakendisse vahetult müügiks, siis võtavad liikmesriigid vastu üksikasjalikud eeskirjad artiklis 3 ja artikli 4 lõikes 2 ette nähtud andmete esitamise viisi kohta ja nad võivad otsustada loobuda nende andmete esitamisest kas osaliselt või tervikuna tingimusel, et ostja saab siiski piisavalt infot.
- 51 Käesoleval juhul on selge, et vaidlusaluse mee üksikportsjonid ei ole pakendatud ostja nõudmisel müügikohas ega pakendatud nende viivitamatuks müügiks, millest nähtub, et ei ole tegemist artiklis 14 silmas peetud olukordadega.
- 52 Seega, pidades silmas direktiivi 2000/13 artikli 13 lõike 1 punktis a ette nähtud olukorda, sõltub kohustus märgistada sellised mee üksikportsjonid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas, ja kanda neile andmed mee päritoluriigi või -riikide kohta vastavalt direktiivi 2001/110 artikli 2 punkti 4 alapunktile a, küsimusest, kas neid portsjoneid tuleb lugeda „müügapakendis toiduks“ direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b tähenduses.

- 53 Direktiivi 2000/13 artikli 8 lõike 2 punktist c tuleneb, et pakend võib koosneda ühest või mitmest üksikpakendist. Ainuüksi asjaolu, et papist hulgapakendeid, millesse vaidlusaluse mee üksikportsjonid on pakitud, võib endid pidada pakenditeks, ei tähenda seda, et need üksikportsjonid ei saaks olla müügipakendis toid direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b tähenduses.
- 54 Käesoleval juhul vastavad sellised mee üksikportsjonid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas, mitmele direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punktis b esitatud tingimusele, et kvalifitseeruda „müügipakendis toiduks“ selle sätte tähenduses.
- 55 Nimelt, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 48 toodud asjaolude kirjeldusest, on esiteks vaidlusalused mee üksikportsjonid mõeldud selleks, et toitlustusettevõtte, millele need on tarnitud, pakub neid pärast hulgapakendi avamist lõpptarbijale töötlemata kujul, ja teiseks on need portsjonid pakitud enne nende müüki nii, et pakend ümbritseb toitu täielikult sellisel viisil, mis ei võimalda pakendit avamata või muutmata selle sisu muuta.
- 56 Peab siiski märkima, et direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b keeleversioonide vahel on erinevused.
- 57 Nii kasutatakse muu hulgas ingliskeelses versioonis („any single item“) ja poolakeelses versioonis („každ[a] pojedyncz[a] sztuk[a]“) mõistet, mis viitab ühele ainsale elemendile ilma muu iseloomustusest. Seevastu sama sätte muudes keeleversioonides nagu hispaaniakeelne versioon („la unidad de venta“), saksakeelne versioon („die Verkaufseinheit“) või prantsuskeelne versioon („l’unité de vente“) peab samuti silmas ühte ainsat elementi, kuid viitab ka „müügi“ mõistele.
- 58 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa liidu õigusnormi ühes keeleversioonis kasutatud sõnastus olla selle sätte tõlgendamise ainus alus ja sellele ei saa anda esmatähtsust muude keeleversioonide ees. Nimelt tuleb liidu õigusnorme tõlgendada ja kohaldada ühetaoliselt, arvestades liidu kõigis keeltes kehtivaid versioone. Kui liidu õigusakti keeleversioonides on erinevusi, tuleb asjaomast sätet tõlgendada lähtuvalt selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, mille osa see sätte on (kohtuotsused, 27.3.1990, Cricket St Thomas, C-372/88, EU:C:1990:140, punktid 18 ja 19; 15.11.2012, Kurcums Metal, C-558/11, EU:C:2012:721, punkt 48, ning 17.3.2016, Kødbbranchens Fællesråd, C-112/15, EU:C:2016:185, punkt 36).
- 59 Seoses direktiivi 2000/13 üldise ülesehitusega tuleb märkida, et kuigi selle direktiivi artikli 1 lõike 3 punkti b keeleversioonid erinevad, mainitakse selles igal juhul „müügiks“ pakkumist, olgu siis tegemist hispaaniakeelse („puesto a la venta“), saksakeelse („vor dem Feilbieten“), ingliskeelse („being offered for sale“), prantsuskeelse („présentation à la vente“) või poolakeelse („oferowanie na sprzedaż“) versiooniga.
- 60 Sama direktiivi artikli 13 lõige 1, mis käsitleb müügipakendis toitu, viitab samuti toiduainete „müügile“. Samas tähenduses direktiivi 2000/13 artikkel 14 puudutab olukorda, kus toiduaineid pakutakse müügiks lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele müügipakenditesse pakendamata kujul.
- 61 Lisaks puudutavad selle direktiivi muud sätted „ostjat“. Peale artikli 14 sätestab artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt i, et märgistus ja selle meetodid ei tohi olla „ostjat“ olulisel määral eksitavad, eelkõige seoses toidu iseloomulike tunnustega, mille hulka kuulub päritoluriik.
- 62 Seega tuleneb direktiivi 2000/13 üldisest ülesehitusest, et muude selle direktiivi artikli 1 lõike 3 punktis b ette nähtud tingimuste kõrval puudutab selle direktiivi artikli 13 lõikes 1 ette nähtud märgistamiskohustus toitu, mis on ette nähtud lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele töötlemata kujul müügiks pakkumiseks.
- 63 Sellise olukorraga võib olla tegemist juhul, kui toitlustusettevõttes, näiteks restoranis või sööklas, müüakse lõpptarbijale eraldi selliseid mee üksikportsjoneid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas.

- 64 Sama olukorraga on tegemist ka siis, kui üksikportsjoneid pakutakse fikseeritud hinnaga müüdava valmiseine osana näiteks toidlustusettevõtte koostatud menüüs või hotellis Rootsi laua osana.
- 65 Nagu ka kohtujurist märgib oma ettepaneku punktis 54, katab see ühekordne hind kõiki kaupu ja teenuseid, mida on vaja selle eine tarnimiseks ja hõlmab seega selle eine eri komponente, sealhulgas asjakohastel juhtudel niisuguste meeportsjonite hinda, mida käsitletakse käesolevas asjas.
- 66 Direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b sellist tõlgendust kinnitab direktiivi eesmärk.
- 67 Nii selle direktiivi põhjendusest 6 kui ka artiklist 2 tuleneb nimelt, et direktiiv on mõeldud toiduainete lõpptarbija teavitamiseks ja kaitsmiseks eelkõige seoses toidu selliste iseloomulike tunnustega nagu nende toodete olemus, määratletus, omadused, koostis, kogus, säilivus, päritolu- ja lähteriik ning valmistus- või tootmismeetod (kohtuotsus, 23.11.2006, Lidl Italia, C-315/05, EU:C:2006:736, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 68 Nagu on märgitud ka direktiivi 2000/13 põhjenduses 8, peab toote täpset olemust ning omadusi väljendav üksikasjalik märgistamine andma tarbijale võimaluse teha teabel põhinev valik.
- 69 Järelikult nõuab direktiiv, et tarbija peab saama õiget, neutraalset ja objektiivset teavet, mis ei oleks eksitav (vt selle kohta kohtuotsus, 4.6.2015, Teekanne, C-195/14, EU:C:2015:361, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 70 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, tuleneb direktiivi 2001/110 põhjendusest 5, et tarbija eriline huvi mee geograafilise päritolu ja selles küsimuses täieliku läbipaistvuse saavutamise vastu on tinginud selle, et etiketile tuleks märkida mee päritoluriik.
- 71 Sellised andmed mee üksikportsjonitel, nagu on põhikohtuasjas käsitletud juhtumisel, annavad lõpptarbijale seega võimaluse teha teabel põhinev valik, kas osta sellist mett eraldi või kas seda tarbida, kui seda pakutakse kindla hinnaga müüdava valmiseine lahutamatu või valikulise osana.
- 72 Tuleb lisada, et direktiivi 2000/13 artikli 13 lõike 4 kohaselt on pakenditele või mahutitele suurima pindalaga alla 10 cm² tarvis märkida ainult artikli 3 lõike 1 punktides 1, 4, ja 5 loetletud andmed. Järelikult, selles olukorras ei ole päritoluriigi märkimine, mis esineb nimetatud artikli 3 lõike 1 punktis 8, nõutav.
- 73 Kõik kohtuistungil osalenud huvitatud isikud väitsid, et käesoleval juhul oli mee üksikpakendi suurim pindala üle 10 cm².
- 74 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kindlaks tegema, kas see pindala on tõepoolest suurem kui 10 cm². Kui see ei ole nii, siis ei pea vastavalt direktiivi 2000/13 artikli 13 lõikele 4 esitama päritoluriiki sellisel mee üksikportsjonil, nagu on käsitletud põhikohtuasjas.
- 75 Kui see on nii, siis tuleneb eeltoodust, et iga üksikportsjon hermeetilises alumiiniumkattega topsikeses, mis on pakitud toidukäitleja poolt suletud ja toidlustusettevõtetele tarnitavasse papist hulgipakendisse, on „müügipakendis toit“, mille puhul on kohustuslik mee päritoluriigi märkimine, kui toidlustusettevõtted müüvad neid portsjoneid eraldi või pakuvad neid lõpptarbijatele kindlaks määratud hinnaga valmiseine osana.
- 76 Ükski üksikportsjonite märgistamise kohustuse puudumist toetav argument ei ole selline, et saaks selle tõlgenduse kahtluse alla panna.

- 77 Esiteks, esimese argumendi kohaselt tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 26 viidatud ekspertgrupi dokumendist, et mee üksikportsjoneid, mida pakutakse lõpptarbijale toitlustusasustuses eine koostisosana, ei loeta eraldi kaubaartikliks ja et selle asjaolu tõttu peab mee päritolu olema ära näidatud ainult papist hulgipakendil.
- 78 Siiski, piisab kui märkida, et ekspertgrupi dokument ei ole mingil moel siduv. Lisaks on selle dokumendi punktis 1 endas märgitud, et sellel ei ole formaalset õiguslikku staatust ning vaidluse korral vastutab lõppastmes liidu õigusakti tõlgendamise eest Euroopa Kohus.
- 79 Teiseks võib teise argumendi kohaselt toidukäitleja teha igale mee üksikportsjonile märke „ei müüda eraldi“, mille tulemusel eraldi müügi puudumisel ei nõua direktiiv 2000/13 mee iga üksikportsjoni puhul päritoluriigi mainimist.
- 80 Kuid, nagu on sedastatud ka käesoleva kohtuotsuse punktides 63 ja 64, puudutab direktiivi 2000/13 artikli 13 lõike 1 punkti a kohane selliste mee üksikportsjonite märgistamise kohustus, nagu on käsitletud põhikohtuasjas, eelkõige olukorda, kus portsjonid on mõeldud töötlemata kujul müügiks lõpptarbijale toitlustusettevõttes ehk juhul, kui neid portsjoneid müüakse eraldi või neid pakutakse kindlaks määratud hinnaga valmiseine koostisosana.
- 81 Selles olukorras tuleb teha vahet, millal selliste meeportsjonite puhul, nagu on käsitletud põhikohtuasjas, on tegemist eraldi müügiga ja millal mitte.
- 82 Eeltoodust tulenevalt tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2000/13 artikli 1 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et mee iga üksikportsjon hermeetilises alumiiniumkattega topsikeses, mis on pakitud toitlustusettevõtetele tarnitavasse papist hulgipakendisse, kujutab endast „müügipakendis toitu“, kui toitlustusettevõtted müüvad neid portsjoneid eraldi või pakuvad neid lõpptarbijatele kindlaks määratud hinnaga valmiseine osana.

Kohtukulud

- 83 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiivi 2000/13/EÜ toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 1 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et mee iga üksikportsjon hermeetilises alumiiniumkattega topsikeses, mis on pakitud toitlustusettevõtetele tarnitavasse papist hulgipakendisse, kujutab endast „müügipakendis toitu“, kui toitlustusettevõtted müüvad neid portsjoneid eraldi või pakuvad neid lõpptarbijatele kindlaks määratud hinnaga valmiseine osana.

Allkirjad